

Recenzije.

Emile Mersch, S. I.: Le Corps Mystique du Christ. Études de théologie historique avec préface du R. P. Jules Lebreton. Seconde édition, revue, corrigée et considérablement augmentée. Deux volumes in —8 de 551 et 498 pages. Tome I: Ecriture, tradition grecque; tome II: Tradition occidentale. Les deux volumes broches: 90 francs. L'Édition Universelle, 53, rue Royale, Bruxelles.

Teško bi u području teologije mogli naići na problem, koji bi istodobno bio tako važan i tako malo proučavan kao problem mističnog tijela Kristova. Osim sumarnih indikacija po teološkim udžbenicima i prilično kratkih članaka u ovoj ili u onoj reviji, literatura je o ovom predmetu vrlo oskudna. Sistematskog djela, koje bi stvar doista iscrpivo i svestrano obradivalo, uopće dosad, izgleda, nije bilo. To je bila jedna velika praznina i ona se tim jače osjećala, što se problem mističnog tijela Kristova odnosi na veliku realnost jedinstva svih kršćana među sobom i njihovog jedinstva s Kristom, na onu povezanost članova Crkve, koja proističe otud, što u svima struji ista milost Kristova. Bilo je stoga svakako potrebno poći na izvore, te sustavno i pomno ih ispitujući pokušati jedanput, — makar i uz priličan riziko, — naučnu obradbu problema. O. Mersch se na to veliko i zamašno upravo djelo odlučio i dao nam je u dva velika sveska prvu historičko-teološku studiju, koja predmet kritično, iscrpivo i duboko obrađuje.

Nedostatci koji su se osjećali kod publikacije prvog izdanja gotovo su posve uklonjeni u drugome, i sad doista imamo jedno solidno djelo, koje će moći biti početak daljnje izgradnje ove kapitalno važne teološke ideje.

Zasluga je O. Merscha što je marno a treba reći i smiono pošao na izvore, koji su se na problem odnosili, skripturarne najprije a onda patriističke, nastojeći da iz njih strogo naučnom analizom izvuče sve što se dalo izvući. On nam pokazuje kako nauka o mističnom jedinstvu svih kršćana nije nova, ona je, i te kako veličanstveno, naviještena od samog Krista, od apostola, o njoj su govorili toliki sveti oci. Ali trebalo je sve te tekstove pronaći i povezati u jednu organsku cjelinu. Naći internu vezu, koja postoji između riječi Isusovih Savlu: »Ja sam Isus, koga ti progoniš«, svih onih divnih poredaba Spasiteljevih u Ivanovu evanđelju o jedinstvu i nauke crkvenih otaca: Ireneja, Hilarija, Ivana Krizostoma, Cirila Alek-

sandrijskog, svetog Augustina i tolikih drugih. Trebalo se zatim osvrnuti na nauku preteča skolastike kao i samih skolastičkih učitelja, novijih i starijih, papinskih enciklika, osobito posljednje o toj stvari, od Pija XI. »Misericordissimus Redemptor«.

Koliki je to rad, prosudit će najbolje onaj, koji je sam imao prilike da u kom sličnom poslu konsultira ovako raznolična vrela, koji je sam okušao, kako je kadgod teško i strahovito naporno oduzeti tekstovima njihovu personalnu, lokalnu i psihološku notu a zadržati ipak pravu i nepokvarenu originalnu misao piščevu. A to je sve trebalo kod ove studije još u većoj mjeri nego kod predmeta, koji su već bili obrađivani i kod kojih pisac može slijediti već zacrtan pravac tumačenja ili barem ne udaljavati se previše od njega. Ovdje je pisac imao tek nekoliko općih poteza, dok je, da tako reknemo, naučnu trasu svoga rada morao posve sam i samostalno položiti.

Ne manja je zasluga O. Merscha, što je umio bez nasilnog i umjetnog navlačenja tekstova — od čeg nažalost kadgod boluju gdje koje naučne konstrukcije — pokazati ono, što je u svima njima zajedničko i kako kroz sve njih, usprkos različitih stajališta, govori jedini učitelj i začetnik rečene nauke; sam božanski Spasitelj. A što je jednako važno kod ovakvog rada, erudicija nije nimalo naškodila fluidnosti misli i stilskoj ljepoti izlaganja. Pisac je sve tekstove, koji su mu se činili suvišnim stavio ispod glavnog teksta djela i time si silno olakšao personalnu obradbu stvari. Istina, kadgod bi volili, da je neka važnija mjesta podvrgao kritici i u samom tekstu djela; time bi dokazi izgubili možda na elegantnosti, ali nesumnjivo dobili na snazi i čitatelj bi sam, makar i kroz oporost izganja, mogao jače proćutati kako su veliku važnost stvari podavali pojedini stariji pisci i učitelji. No i ovako cjelokupan dojam je jak. Nitko neće čitati Merschova djela a da ne uvidi, kako je nauka o ovoj velikoj istini neprestano rasla i razvijala se, dok napokon nije postala kao neko sintetičko shvaćanje svih kršćanskih istina i realnosti kršćanskog života.

Predmet je obraden u prvom redu historički i dogmatski, ali pod strogo naučnim obrađivanjem struji entuzijazam piščeve duše, koja, vidi se, žarko ljubi Krista i zato ovo djelo može jednako poslužiti kao teološka i kao pobožna lektira. Čitajući ga čovjek uistinu dobiva impresiju da se ne samo proširuje i zaokružuje njegovo teološko znanje, nego da i sami fundamenti njegovog vjerskog života poprimaju novu snagu i nove poticaje.

Ovo novo izdanje, osim što je uvažilo primjedbe kritike, te provelo nekoliko znatnijih ispravaka, ima preko 100 stranica novoga teksta, sa 8 do 9 same bibliografije i 19 stranica preglednih kazala. Naročito nema više one praznine, koja se prije opažala obzirom na neke tekstove sv. Pisma, koji su bili citirani, ali ne dovoljno obrazloženi. Čitava tako knjiga podaje izgled zaokruženog, temeljito obrađenog i produbljenog djela, koje će sigurno odsad resiti ne samo teološke biblioteke, nego biti za mnogog teologa i vjernika početak novog rada i intenzivnog života s Kristom.

dr Đ. Gračanin.

Jacques Maritain: Andeoski Naučitelj, preveo V. Poljak. Zagreb 1936. Izdanje Naklade »Istina«, str. 192. cijena 25.— din. Tomistički pokret